

R M K L

1356a

NB. In hac Concione monstratur, bene ostē-
 ditur: quod hūc a die natiuitatis sū-
 per infans quā minit. Et quod mor-
 tuis hanc mortem id est uitam uitae
 quā meliorem partem hūc elegit
 per hanc bonā opem id est per hanc
 militatam, per illā mortem &c. Super
 Expositio inquitur hūc &c.

RMK I. 1356a.)

Tege.

A' H A I A L N A K M E' R G E

Mellyet az itt-valo életünknek nyomorusá-
 gos völgységben, és süppédékes mocsarában meg-
 unalkodott, s' magának leg-jobb részt eszeffen vá-
 laszto:

TEKENTETES, ES NAGYSAGOS
G R O F F

P A L O C Z A I
 ANNA MARIA
 ASZSZONY.

A' TEKENTETES ES MELTOSAGOS
G R O F F

B A T T Y A N I
 KRISTOFF

Uram, a' Nemes vas Vármegye Feő-Ispannya,
 és koronás Kiralyunk ő Felsége Tanácsa &c. Eő Nagy-
 sága szerelmes Házas-társa, élete fogytával meg költö.

E S

Elő nyelvel ki-magyarázot Német Ujvárat

T I S Z T E L E T E S

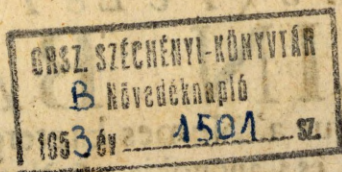
JAKLIN BALAS,

Schavnikai Apátur a' Nemes Elztergami Kaptolom-
 nak Lectora, és Canonokja 26. Novembris 1686.

Non revertetur ultrò in domum suam,
neque cognoset eam amplius locus ejus. *Job. 7.*
vers. 10.

Quid in rebus humanis certiùs est mor-
te? quid incertiùs horâ mortis invenitur? Non
miseretur inopiæ, non reveretur divitias, non
sapientiæ, non moribus, non ætati denique
parcit, nisi quòd senibus mors est in januis, ju-
venibus verò in insidijs. *S. Bernard. in ferm.*

Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.

MARIA leg-jobb részt válaszaott magának, melly el-
nem vétetik tülle. *Luce 10.*
v. 42.

SOk szép hasonlatosságokkal, külömb-
külömb féle öszve való hasonlításokkal, el-
más ábrázolásokkal, és hasznos jelenésekkel
mind a' régi, mind az új bölcs tanító Do-
ktorok és írás magyarázók nyughatatlanul
fáradozván mesterkedtek azon, hogy nyilván meg-mutaf-
sák, és meg-ismértessék emberrel az ő szerencsétlen nya-
valyáját, és keserves állapottyát; mellyben tálatatik a' mi-
dön élvén meg hal, és haldozván él halando életnek siral-
mas völgyében, és nyomoruságos szám ki-vetésében.

Némellyek hasonlították bölcs Empedocleffel egy zöl-
dellő ágos fához. Homerussal némellyek egy száraz gyö-
kerű fanak leveleihez; Euripideffel egy rövid naphoz; De-
metriussal egy álhatatlan szempillantáshoz; Platoval egy
hivságos álomhoz; és Pitagorassal egy kevés ideig tarto-
játékhoz, vagy mulatsághoz. Mások azt mondták
bölcs Salamonnal: Az ember élete *tanquam umbra cum decli-*
nat. olyan mint az árnyék, mely el-enyészik: *tanquam nun-*
cius præcurrens: olyan mint a' liettev fűtő követ; *ut avis, quæ*
transvolat in aère: olyan mint a' madár, melly által röpül a'
levegő égen. *tanquam sagitta emissa in locum destinatum.* olyan
mint az el rendeltetett helyre lőttetett nyíl; *tanquam hospes*
unius diei. olyan mint az egy napi által-menő vendég. *tan-*
quam

quam lanugo, quae à vento tollitur. olyan mint a' pih, mely a' szélről el vitetik. *tanquam spuma gracilis.* olyan mint a' vékony tayıék, mely a' szélvészről el hanyattatik. & *tanquam fumus, qui diffunditur;* és olyan mint a' füst, mely a' szélről el-öszlattanott; olyan mint a' villamas, mely alig tetzik fel, máris el tűnik; olyan mint a' virág, mely nevelkedven alig terjeszti ki gyöngye szárnyatskáit, s' leg ottan vagy a' káza le vágja, vagy szanto vassal ki irtyák, vagy lábbal tapodgyák, vagy a' kéz le-szakasztya, vagy a' sebes kő első gyökeréből ki mossa, vagy a' nagy hévségtől, és dértől meg-fonnyad és el-hervad. De a' mi leg nyomoruságosb, szüntelen-valo tusakodás, harcz, és ellenkezéssel-valo bay vivás a' mint Job írja: *Militia est vita hominis super terram.* Vitézkedés az ember élete a' földön. Akár hová fordítsa elméjét a' nyavalyás és halando ember, akár hová tekénten mindenütt ellenségekre akad; ha a' földnek gyomrában, szemléli a' pokolnak tömleczét; ott talalya a' Lucifernek kegyetlen kölkeit, tűzes langot, irtoztato árnyékokat, pártos lelkeket, hét fejű rettentő sárkányokat, mellyek különb-külömbféle kinokkal gyötrik, czigázzák, mérszárollyák a' kárhozott lelkeket. Ha a' földet el-nézi eleiben állanak meredek kősziklák, magas hegyek és havafok, mély völgyek, ártalmas fűvek mérges kigyok, kegyetlen sárkányok, fene oroszlányok, ragadozo farkasok, fok vad állatok, sebes és örvényes folyo-vizek, járatlan utak, és kietlen puszta. Ha a' tengert tekénti, lát veszedelmes habokat forgo-szeleket, haio töréseket, kedvetlen el-merüléseket, fel puffadt holt testeket, tengeri tolvajokat, és keserves el-süllyedéseket. Ha a' levegő égre veti szemeit, láttya az űdönek fok változásit, sűrű zápor és kő esőket, havazo és fõrgeteges szélvészeket, dörgéseket, villámásokat, meny kő ütéseket. Ha magát az eget nézi, ott láttya Szerentcsétlen planétákat, nem kedvező égi jeleket, ártalmas folyásokat, gonosz czillagzásokat. Oh emberek nyavalyás állapottya! Ha az ember nemes, a' kevélységgel

Job. 7. v. 1.

gel és vágyodással tusakodik; ha nemtelen alá valósággal és megvetésséggel; ha gazdag, usurákkal és költségekkel; ha szegény éhséggel és szenvedéssel; ha iffiu lelki és testi ellenkező indulatokkal; ha vén fogyatkozásokkal, és esztelenséggel; ha szabad, fok tettetés és szines praktikákkal; ha házas, csalédivel valo pántolodással, és házi gondviseléssel; ha férfiu, vetekedéssel, vagy irigységből-valo követéssel; ha Aszszony, engedelmeskedésnek térhével; oh keserves és nyughatatlan élet! Az értelemben ellenkezés a' tudatlansággal; az akarásban tusakodás a' külső indulatokkal; fantáziában, azaz: embernek elméjében forgo képezésben ellenkezés a' gondolatokkal; érzékenységekben tusakodás a' meg-csalatással; szülek között háborúság az interestekkel, avagy tulaydon magános haszon kereséssel; atyafiak között harcz a' gyűlölésséggel; barátosok között árultatásokkal-valo bay-vivás; testben tusakodás a' betegséggel, lélekben ellenkezés a' bűnnel; a' test hadakozik lélek ellen, a' testi gyönyörűség a' tisztaság-ellen, világ törvényi-ellen, a' gonoszság Isten-ellen. Oh nyomorusággal tellyes élet! Azomban midőn két felé tekéntek, és a' körül álló dolgokat szemlélem, a' czimeres koporsók, felnyitott sírok szemem előtt forognak; más új el-kerülhetetlen nyomoruságra akadok, s' úgy tetzik mint ha a' koporsón olvasnám ezen két irást: *fugiens ab eo, & nemini parco.* azaz: szaladva megyek, avagy röpülőök úgy mond az emberi élet, az halál pedig senkinek nem engedek. Mit akar tehát e' máj szomorú gyászszal kesergő pompa? mit jelent minden felől ki terjesztett fekete színben templomnak, öltözte? mit akartok e' gyász ruhával? és könyves szemmel, szomorú szível, keserves busulással-valo bánkodástokkal? kit sirattok? mire nézve árad annyira szanakodo sópánkodástok? kérde általlam szemünk előtt koporsójában ki nyugtztatva rekesztett néhai Tekéntetes és Nagyságos Groff Paloczai Anna Maria Aszszony? talám úgy mond: engem, a' ki e' világ meg-magyarázhatatlan fok nyavalyás

113.

nyomoruságítul meg szabadultam, sirattok: én rajtam szá-
nakodtok: ah! mondhatnám itten kegyes meg váltonkal.
Nolite flere super me, sed super vos ipsos flete. Ne sirjatok én
rajtam, hanem magatokon sirjatok; inkább a' ti nyomor-
uságítokat keseregjete, a' ti szerencsétlenségteken sopán-
kodgyatok, és bánkodgyatok, a' ki-nyavalyás életnek
fok haborusági, tusakodási, üldözési, és ellenkezési kö-
zött szüntelen forgotok: mert én már a' jobb részt el-vá-
lasztottam magamnak; a' mit régtől fogva ohajtottam, és
nagy fohászkodásimmal vártam, abban már kedvem tölt;
annak okáért bátran, nagy örömmel, buzgos hálaadással
mondhatom Királyi Profetával Szent Dáviddal: *Expectans*
expectavi Dominum, & intendit mihi, eduxit me de lacu miseria,
& de luto facis. Várván vártam az Urat, és reám figyel-
meze, és ki-vűn engem a' nyomoruság verméből, és az
undogság sárából.

Ennek azért a' méltóságos Istenben el-nyugodott nagy
Aszszonynak Groff Palocza Anna Mariának, tekéntetes és
Nemességét fok gradicsal meg halado erkölcsiről midőn
szollok, ne véllýetek azt, hogy magammal el-hittem,
hogy tőkéletességének nagy voltát elmém-mel fel-érjem,
nyelvemmel ki magyarázzam, egy órának rövid voltában
egy summában bé-foglallyam; hetek és holnapok kellené-
nek, arany száy, gyémánt szok, gyöngy bőtűk, könyvek
és élesb elme, ki minden Istenes jövait elől tudná méltó-
ságossan, és érdemessen számlálni, s' annak bősűit meg-
fontolni: mind azon által mivel azt tapasztalom benne,
hogy az Istentől vett malaszt által ez a' Nagyságos személy
azon igyekezett él-te fogyásaig, hogy e' nyavalyás alha-
tatlan röpülő életnek nyomorusági közöttis Szent Lukác
Evangeliumában, kegyes meg Váltonk által meg-dicsért
és fel magasztaltatott Mariát követvén, leg jobb részt vá-
lasztott magának; annak okáért leg-elsőbben-is meg-lát-
tyuk a' halálnak e' nyomorult emberi életben, minden szem-
pillantásban-valo, kegyetlen uralkodo hatalmaskodását;

s'-az

s'-az után mi legyen és miben álljon az a' jobb rész, mel-
lyét választott magának életében Tekéntetes Groff Palocza
Maria Aszszony. Kevannám édes hslgatoim, hogy ti-is ez
jelen valo órában, a' jobb részt választanatok magatoknak,
mely nem egyéb, hanem a' csendes, figyelmetes, és ébren
valo halgatástok.

Nincs oly ki gondolhatando dolog, és állat e' széles
világon, melly az embert maga nyavalyás állapottyáról,
és győzedelmekről, mellyeket rayta vészen naponként a'
halal, ne emlékeztessé: A' föld annyi igé-kkel mennyi apro-
mák szemni port foglal magában emlékeztet téged, hogy
pulvis es, por vagy. Szüntelen-valo zugásokkal intenek
téged a' folyo-vizek, hogy *omnes morimur, & quasi aqua dila-*
bimur super terram. Mindnyájan meg-halunk, és mint a' vi-
zek el-folyunk a' földbe. Sokszor kiált a' levegő ég sebes
Szeleknek süvöltésével: *ventus est vita hominis.* az ember éle-

2. Reg. 14.
v. 14.

Job. 7. v. 7.

te olyan mint a' szél. A' tűz pedig langadozo nyelvekkel
hirdet hogy te-is *in cinerem reverteris* hamuba viszszá térsz.
Azokban a' tavaszi virágokban, mellyeket éltet és hervaszt,
nemzője és gyilkosla lévén a' sűtő napnak hévsége: ábrá-
zoltatik a' te gyermeki állapotodnak virágja, mely halálát
szopja azon természet szerént-valo hevítő melegségtől,
mely az életet adgya. Azok a' nyári kalászos buza fejek,
mellyek csak hamar sárgulván és fejeket kasza alá meg-hayt-
ván, várják aratónak sarlóját; képezik a' te ifjuságodnak
haja szárait, mellyek sárgulván mutattyak meg értségeket;
várják a' halálnak kaszáját. Azok a' le-esendő faknak leve-
lei, mellyeket az ősz levegő-égnek nyersesége meg-főzvé,
széltől ide s'-tova hanyattatnak, nyilván jelentik a' te fer-
fúságodnak meg-hizott tagjait, mellyek dűlő felben lévén,
a' fergek hizlalására hajolnak. Azok a' téli havak, mellyek
a' földnek mezitelen testét lepedő gyanánt bé borittyák, a'
te feje ősz vénségedet mutattyák, fejedre szálván azok a'
feje havak mellyek hideg-elől jároi a' te porrá és hamúva
valo változafodnak. Te magad élő lévén nem árnyéko-
zodé

zodé a' halandóságot? mikor aluszol, nemde akkor képzéd haláloznak eleven képet? mikor beszélsz, nem de a' te hangas szozatodnak zengésében, mely száy-által születvén, csak hamar meg-hal, a' te futo életednek lehellese czönög, melly csak a' végre él, hogy meg-hallyon, s'-el enyészszék? mikor eszel, nem de akkor leg-inkább a' halált követed, rágván a' meg-hólt állatoknak testét? mikor vesztég állasz, nem de akkor várod a' halált, melly lépésével hozzád közelget? mikor mozogsz és jársz, nem de akkor még a' halál eleiében, a' ki téged vár? egy szóval, hogy a' te haláloznak hirdetője, és jelentője lenne a' fényeskedő nap, meg hal midőn el-enyészik minden este nyugottában; s' azonnán a' levegő ég fetetés, gyászban öltözik, harमतokkal könyveznek árva-ul maradott virágok és füvek; és mint egy el temettetvén föld-alatt a' fényes nap, az ég, maga tündöklő csillagival sok ezer szövötteket gyúyt-meg, az ő pompás utolsó tiszteletinek ékesítésére; és így mindenek úgy látom az embert halandóságáról emlékeztetik.

A' régi Pogányok ideiében találkozott bizonyos esz-közből oly fész, a' melly a' fejéres ősz hajakat meg-feke-titette, mellyet észre vévén egy bölcs, mondgya az olyan mesterséget gyakorló vén embernek: *Scit te Proserpina canum*: Jól tudgya a' Proserpina, azaz, a' halál, hogy meg-vénhedtél, és a' hajad-is, jól lehet fested, de meg-őszült; meg-színesíthetted ugyan hai-szálaidat, de az esztendőidet meg-nem felfethetted; el-vehetted hajadnak fehérségét, de nem vérednek hidegségét; s' azon vén, festékekkel meg-hamillított, és színes iffiúságot jelentő hajad szálaival, meg-csal-hatod a' világ fiait, de nem a' halálnak szemeit.

A' mi időnkben-is, holott sokkal eknésbek az új találmányok, sokszor egy meg-vetett, halálnak torkában e-fett, és koporsóban meg-bűszhódott személyeknek haja szálaikat elő veszik, csinosan meg-fésűlvén és fel fodoritván; a' fejeket ékesség gyanánt velek terhelik; de mi végre?

Scit

Scit te Proserpina canum. Ah viészsa fordult elmék! a' halál nem másokét hanem a' te hajaidat számlállya és nézi; s' a-zokat a' számos esztendőket, mellyeket a' te meg-iffijtott fejed el titkol, nyilván és szemlátomás képpen jelenti és meg-vallja, a' te sürű ránczokkal őszve teperedett orcád és abrazatod,

Ambár ne jelentené-is; és csak harmincz esztendőt magadnak számlálly; hallyad micfoda látástól kérdi a' felséges Isten Amós Profétát, *Quid tu vides?* mit látz te Amos? *Amos 8. 8.1.* s' meg felel mondvan: *uncinum pomorum alma szedő horgot látok, s' utánna veti az Isten, venit finis super populum meum.* El-jött a' vége az én népemnek. Szép látás meg-vallom, de micfoda ennek magyarázattya? látok sokszor gyümölcsel meg-terheltetett alma-fát, némelleyek közüllők az alacsony ágakon fügnek, hogy kézzel-is le-szedhetik; mások jól meg-érvén csak a' fanak egy kis meg-rázásával-is könnyen le hullanak; némelleyeket, fanak magos tetején lévén szűkség poznával, a' vagy horoggal le-szágatni. Nagy gyümölcsöző fa az emberi természet mind annyi gyümölcsel, mennyi élő emberekkel terheltetett fa: el-jő a' halál ennek a' gyümölcsnek le-szedésére, talállya az alacson ágakon az almákat, azaz: kisdedeket, ártatlan gyermekeket, egy kézzel, azaz egy kis himlőcskével, gyenge hideg-leléssel le-szededetvén világtul elszakasztja: akad a' vénekre már jól meg-ért, és fonnyadásra haylott almákra, s' a' fanak egy kis meg-rázásával, azaz egy náthával, egy fuladással a' koporsóban eyti: talállya az iffiakat leg-magasb agakra erőssen fel fűzött, és ragasztott almákat, kezével nem éri, rázással nem ártat, mit mivel? ragadgya a' poznát horoggal, az az: egy gyulasztó hideg-lelést, egy véletlen esetet, éles fegyvert, olmos gyolyóbist, dagályos garázdaságot, vak-merő bayra való ki hívást. vizek és hajo törések veszélyét, utozások szerencsetlenségét, mellyek a' halálnak poznái és horogi, és így szedetgeti az iffiakat, a' mint Szent Bernárd írja: *Alors non parait atati, nisi quod senibus est in janua, juvenibus in insidijs.*

B

Ep. 53.

sidijs.

fidis. A' halál válogatást nem tézzen az üdö és az élet között, hanem hogy a' véneket ayto előtt leli, az iffiak után pedig mindenkor olázkodva lefekedik.

Ez pedig, azt vélem vala én, hogy csak a' szegényeken történik, és hogy csak az alacson rendűeket ostromol-lyá, horgászlá, és szedegeti a' halál? de a' mint látom nem csak azokon mutatya hatalmaskodo biradalmát, hanem a' nagy méltóságokon is, a' mint előttünk lévő, Palatinusi nemből, Uri vérből származott Tekéntetes és Nagyságos Groff PALOCZAI ANNA MARIA Aszszonyon: *Fata manent omnes* azt hirdeti Ovidius. Mindnyájunkal köz ez az elrendelt végezés; és a' mint Horatius jelenti el jó a' halál, és *equo pulsat pede*, egyaránt zörgeti lábaival, de mit? *pauperum tabernas Regumq; turres.* úgy a' szegények alacson s' rongyos haylékit, mint a' Királyok magas és ékes palotáit; őszve zurja zavarja a' királyi-lako helyeket a' kunnyokkal; Királyi székeket ekékkel, és a' bársonyt szűrrel és daroczal őszve keveri; koronákat és Királyi pálczákat, vas lapáttal és ásóval egyben egyelíti; és mindeneket egy csomóban kötven koporsóban veti, *sceptra lignibus aequat.* Kihez képest ama régi bölcs Diogeneust, midőn egykor híres Nagy Sándor egy czinterimben a' vagy temetőben találná, kérdi tül-le mit mivelne élő a' halottak között? s' meg felel mondván: keresem a' te Philippus Atyád tetemét, a' ki olly hatalmas fejedelem-vala; s' még sem tudom annyi fok paraszt tetemek közül meg-ismérni, és ki választani, melyeket e' fok rakásokban szemlélek; mind fejérek, de egyikén sem látom Királyi öltözetnek vagy bársonynak jelét; annyi fok hajatlan koponyák között, csak egy fejen sem talállok koronát, úgy látom azért, valamint Aesopusnak, úgy Philippus Királynak testét királyi öltözettel és gyémántos koronákkal a' férgek meg-emésztették.

Hol vadnak Tullius és Demosthenes, Aristoteles és Plato iskoláknak híres bölcsői? hol Cræsus és Crassus, Lucullus és Midas kincses gazdagságnak tárházai? hol szép Hele-

Helenak és gazdag Cleopatrak földnek Isten Aszszonyi? hol Vespasius, hol Ortesius és Columbus tengernek szelidítői, és az új világnak fel-találói? hol Scipio és Hannibal, Julius Császár, és világ biro Nagy Sándor, hadaknak retten-tői? hol vadnak nemes Magyar Ország a' te fejedelmid, te-kéntetes fok familiáid, híres vitézid, szolly, hová lettek? nyilatkozatok fel ti ti bé zárt koporsók, emelkedgyetek fel ti por és hammuk, jöjtek ki ti testetlen csontok, kellyetek fel eves és poshatt testek, mászfzatok ki ti ocsmány férgek, ti ti szollyatok, ti mondgyatok meg mivé lettek ezek? és ha nyelvetek nincs a' szollásra, szollyatok a' ti undok bűdösségtekkel, magyarázzatok a' ti fertelmes gőzöl-géstekkel, beszellyetek a' ti utálatos rothadástokkal, nem de kigyok férgek, és békák az ő örökségek, a' mint Sirák fia jövendőlte *cum enim morietur homo hereditabit serpentes & bestias, & vermes.* Midőn meg-hal az ember, kigyokat és okatlan állatokat, és fergeket vészen örökségül.

De jay mirül gondolkodtok édes halgatoim? micso-da úyságtok érkezett? mi dolog az hogy én titeket ebben a' pontban inkább holtaknak mondhatlak mint élőknék? minket inkább holtaknak mint élőknék, a' kik mozgunk, járunk, beszéllünk, ülünk, halgatozunk? igenis, kicsintül fogva nagyig inkább holtak mint élők; tekéngessetek bár egy-másra talám azt gondollyatok hogy álmat beszéllek, vagy álmadozom? sőt ha valamikor, most ébren Szollok, s-azt mondm hogy ez itten jelen lévőknék holtaknak beszéllek inkább mint élőknék. Hallyatok s-jol réa figyelmezzetek: az ember idejének négy része vagyon; gyermekség, mely tart tizen öt, iffiuság harmincz, férfiuság ötven esztendeig, vénség pedig életének utolsó végéig. 'Al-lassunk előnkben egy gyermeket, s' kérdgük meg tülle hány esztendő vagy, s'-ha azt feleli, tizet töltöttem; tehát a' te gyermeki üdöd még öt esztendő héával vagyon? azok is bizonytalanok, s'-még nem élnek, s'-a' tize hol vagyon? el-multak s'-meg holtak. Kérdgyük azt az iffiat,

*Ecclesi. 10.
v. 13.*

Ep. 59.
c. 24.Ep. 59.
c. 24.Lib. 11.
Confes.
c. 15.

mennyi a' te üdöd? felel huszon négy esztendő, tehát a' hata még nem él, s'-a' huszon négy már meg-holt. Te férfiu hol a' te gyermeki és iffiui üdöd? meg-holt azt feleli: s'-hát a' vénséged? még meg-nem éledett, s'-talám meg sem éled. Te vén ember mit miveltél a' te gyermeki, iffiui, és férfiui esztendeiddel? ah ezek az üdők én nálam már el-multak, s'-meg-holtak! mit remélesz továbbra s'-mi vân hátra? ah kevés üdö, az is bizonyosan életemrül, de bizonyos halálomrül; tehát te többivel együtt inkább holt vagy mint élő. Hallyuk errül bölcS Senecat *mors pueritia est juvenus, mors juvenutis virilitas, mors virilitatis senectus, & mors ipsa mors senectutis.* Gyermekségnek halála az iffiuság, iffiuságnak halála a' férfiuság, férfiuságnak halála a' vénség, s'-maga a' halál vénségnek halála: Adgyuk ehez mi köröztények *Mors mortis vita aterna.* halálnak halála az örök élet. Ki-ki közüllünk számlállya esztendeit, bizonyos az, hogy az el-multak többé nem miéink, a' jövendőket még nem birjuk, csak a' jeien-valo esztendőt magunkénak mondhatnók. De mi képpen magunkénak? mert ennek a' jelen-valo esztendőnek holnapjai már el-enyésztek, a' következendőket pedig még el-nem értük; tehát csak ezt a' mostani folyo karácson havát miénknek tarthatnók. De mit mondok miénknek? mert ennek a' holnapnak-is egy néhány napjai nem de el-folytaké, s'-mások még elő nem jöttek? tehát csak erre az egy mái napra kell szorulnunk, kit bizonyosan birhatunk? de mit e' mái napra? miképpen bizonyosan? *ipsum diem quem agimus cum morte dividimus* azt mondgya Seneca. Ezen a' napon mellyet töltünk, halál osztoszkodik velünk. Reggeli el-folyt órákat birjátoké többé? ez órátul fogva estvélig folyando óráknak bírásával biztattyátoke magatokat? Más nem lehet bírásokban, hanem ez a' jelen-valo ora. ez az ora? ez-is sok; mert Szent Agoston azt predikállya felölle: *& ipsa hora fugitiviis particulis agitur.* Maga is az ora sebeslen fúto részeketül ragadtatik. Az órák-is fél órákra hasíttatnak, fél órák egy fer-

fertályra szabattatnak, egy fertály aprodonként darabolattik, darabok kis minutákra, azaz: apro morsalékra és szempillantásra, arra-is bizontalanra osztatnak: tehát csak egy jelen-valo szempillantásra szorul a' te egész életed *jaetatur vita nostra momentis.* Szempillantásoktól a' mi életünk id-e s'-tova hanyattatik. *Idem.*

Tagadhattyátok-e már azt, hogy inkább holtak vagytok, mint élők, midőn annyi el-mult, és meg holt esztendők vagyon, s'-a' ki még élő volna több nincs egy nyomorult szempillantásnál? egy kis villámásnál, melly midőn meg-fémlik, akkor el-aluszik? egy futo szélnél, melly mikor fel-támad, akkor el-szalad? egy repülő pontnál, melly valósággrul repül valotalanságra? a' mint Szent Hieronymus igen szépen és valóságossan magyarázza: *Quotidie morimur, quotidie commutamur, hoc ipsum quod scribo, de mea vita tollitur, quot puncta notavi, tot meorum sunt damna temporum.* Naponként haldozunk, naponként változunk, a' midőn irok-is életemnek fogyatásával irok, hány börtüt fel-jedezek, annyi kárt vallok üdömben. Es Szent Bernard: *haec porro vita magis mors est, quid enim agimus, ex quo vivere incipimus quam incipere mori?* Ezt az életet inkább halálnak valhattuk, mert a' midőn élni kezdünk, akkor halni készülünk. *In Df. 90.*

De ámbár ugy ne lenne-is; micfoda végtére az élet? nem más ugy mond Szent Agoston hanem *velox cursus ad mortem* egy gyors halálra-valo futás. ezt jelenti Szent Job mondván: *dies mei pertransferunt, quasi navis.* Az én napjaim el multak mint a' haiok. A' haios és evező ember, akár üllyön, akár alugyék, vigyázzon, egyék igyék, mulassa magát a' hajóban, mindenkor utat megyen, mindenkor röpül, és utait rövidíti: illyen az élő embernek dolga, *velox cursus ad mortem.* s'-talám ugyan ezt akarja velünk el-hitetni Szent János, midőn több titkos látási között a' halált lovon szemlélte. *Ecce equus pallidus, & qui sedebat super eum nomen illi mors.* és imé egy halvány színű lo, és a' ki azon ül vala, annak a' neve halál. a' halál lovon? lovagol a' halál? *Apoc. 6. & 8.*

Pf. 55. 7. 9.

nincs külsőben: régenten a' halál gyaloglott kéfedelmes lépésekkel járt, midőn az ember életét nyolcz és kilencz száz, s' több esztendőkre is terjesztette, mint az o törvényben meg-tetzik; de most lovagol, postán megyen, sebesen röpül, siet, rövidíti az életet. Azért Dávid Király mondgya a' fölségefnek. *DEUS vitam meam annuntiavi tibi.* az én életemet meg jelentettem néked. Sido bötükből ol-vassuk: *fugam meam annuntiavi tibi.* Az én futásomat jelen-tettem néked. *vitam fugam* futásnak mondgya az életet, mert a' mi életünk nem egyéb, hanem halálra-valo siető röpülés és szaladás.

Psal. 29.

Psal. 68. 3.

2. Cor. 10.

Mellyek így lévén oh melly méltán mondhattya Tekéntetes és Nagyságos Groff PALOCSAI ANNA MARIA Afz-szony Királyi Profetával Szent Dáviddal: *Expectans expecta-vi Dominum, & intendit mihi, eduxit me de lacu miseria & de luto facis.* Mellyik nap vagy ora mulik-el éltünkben valami szenvedés és nyomoruság nélkül? micsoda egyéb a' mi romlando testünk, hanem *lutum facis*, magában foglalván a' rothadást utálatosságot, eves és poshatt nyavalyás betegségeket? nemde undokságnak sárja, midőn fok gonofságokban és Istentelenségekben magát köpüli az ember, hogy méltán panaszolkodhatik Szent Dáviddal *infixus sum in limo profundi.* be-lillyedtem a' mélységes sárban: mivel azért ez a' Tekéntetes Groffi Afzszonyság üdvösséges és boldog ki-mulása által mindezeketül szerencsésen meg-szabadula, méltán dicsekedhetik *eduxit me de lacu miseria, & de luto facis.* de e' nem elég, nagyobb a' kit kívánt, nagyobb dologrul ennél-is dicsekedhetik azon Szent Profetával, micsoda az? ah boldog élet! *& statuit super petram pedes meos, & direxit gressus meos.* kősziklára állatá a' lábaimat, és igazgató. lépésimet. micsoda kőszikla az, kinek erős állandóságán e nyomoruság verméből, és undokság sárából ki-máz-zoknak lábai helyheztenek? meg mondgya a' Nemzetek Tani-toja Szent Pál Apostol: *Petra autem erat Christus* azaz élő kő-szikla nem más, hanem a' Krisztus, ő az a' ki erőfíti és igaz-gattya

gattya az undokság sárából ki készülő lelkeknek lépéfit; tudni illik a' léleknek belső jó indulatit, és haylandoságit; nem csudalom tehát ha Groff PALOCSAI MARIA leg-jobb részt választott magának, az ő lelki lábai lépésfinek ez élő kősziklára-valo helyheztenésével, melly el-nem vétetik tülle.

Luc. 10.

Vegyük elő egy kevesé azon Szent Lukács evangeli-umából vőtt igeket, meg vizsgálván mi okra nézve dicséri inkább kegyes Üdvözítőnk Maria részét? Midőn egykor kegyes meg Válonk be ment volna egy kastélyba, és egy Márta nevű Aizony be fogadná őtet a' hazába, lévén néki egy Maria öcse, a' ki az Urnak lábainál halgattya vala az ő igéjét, Márta pedig szorgalmatoskodván a' külső Szolgálatban mint egy panasz keppen mondgya, hogy őtet egye-dül hatgyta volna az Öcse Szolgálni, és midőn Segétségét kívánna, azt felelé néki meg Válonk *Marta Marta Sollicita es Márta Márta Szorgalmatos vagy, holott Maria optimam partem elegit.* Mint ha azt mondaná némely magyarázok értelmek Szerént; te Márta a' te Szorgalmatoskodásoddal jó részt választottál de jobbat a' Maria a' te Öcséd; mellyet világosítván maga bölcs elméjében Szent Agoston így szoll: *Ecce pars Martha non reprehenditur, sed Maria laudatur.* Nem dorgállya a' Krisztus Mártha részét, se meg nem veti, de a' Maria részét dicséri: mert a' Márta külső és mulando dolgok, úgy mint gazdálkodás körül forgolodván Szorgalma-tosdik vala, de a' Maria lelki és örök üdvösségét nézen-dő dolgokba, Kriszt' igéjét labajnál halgatván foglalatatosodik vala s-azért inkább ezt dicséri, ezt állandónak hirdeti *qua non auferetur ab ea.* A' mint Eubymius jelenti *bonum est hospitalem esse, verum melius Deo assidere, illud enim corporale est, hoc autem Spirituale.* Jó és dicséretes a' gazdálkodás, de jobb Krisztus-sal való nyajaskodás, mert az a' testedet, de ez a' lelkét nézi dicsértetetik annak okáért Maria leg jobb részt választ-van magának, mert a' lelki és üdvösséges dolgokra vigya-zott, Krisztus lábaihoz ragaszkodott, ez eleven kősziklához Szi-

apud Cor-nel.

Ibidem

Szívét kapcsolta, világi Szorgalmatoskodásoktól magát elszakasztotta, mennyei dolgoknak el méltóságában el méltó foglalta midőn a' Krisztus labainál az ő igéjét halgatta, és a' mennyei szeretetnek tűzét szívében foglalta: mert a' mennyei dolgoknak el méltósága és az üdvösséges dolgoknak gyakorlása az elmének lelki eledele és táplálása, melly vala Marianak része; Mártának szorgalmatoskodása pedig testre nézendő melly csak ideig tartó, azért inkább dicsértetik a' Maria része.

Nem de méltán és helyesen predikálhatom és hirdethetem én is Tekéntetes Groff Palocfai Mariáról, hogy Márta Öcsével Mariával leg jobb részt választott magának, a' ki világi Szorgalmatos gondgyait Sokszor félre tévén, az üdvösséget folytató közfiklahoz akarattyát és szívet kapcsolván, lábainál Istenes jó Szándékival ülven, Szent igéjét áyitatossan halgatván, jofzágos cselekedeteknek gyakorlásiban foglalatoskodván, imátkozásban, és mennyei dolgoknak elméltetésében elméjét foglalván *manum suam aperuit inopi & palmas suas extendit ad pauperem* Azon fölött, a' kezeit, meg nyitotta a' szűkölködőnek, és az ő tenyereit ki nyuította a' szegényeknek.

Nemess; Uri vérségből származván ez a' Tekéntetes személy Palocfai Maria Aszfzony (hogy más méltóságos véreit, orfzaágunk Nandör-Ispanit, bírait most el halgasam) meg mutatta hogy nagy vérekből a' mi némű jora vett eredetet, azt magában meg nem foytotta, hanem öregbülésekkel minden jobban bizonította, hogy illy magas faknak nem alacson termett gyümölcsé. De mivel szülleinktől vett jó, nem úgy miénk, mit azoké kik Szerzették; s-az a' Kerestmény külömben nem mi örökségünk, hanem ha magunk jó viselésével annak meg felelvén, magunkévá tészük: azért nem csak nemzetségtől, hires familiatul, uri vérségtől koldulom és kölcsönözöm én a' dicséretes festéket, mellyel méltóságos Palocfai Mariát fel eke-
litem, mert a' ki a' nemzetséget magasztallja, másét dicsé-

ri: nincs azért szűksége idegenfestékre, a' ki tulaydon e-
kekségével tündöklök.

Azért nagy Szerencsés és boldog életének folyására és fottára esett Palocfai Mariának hogy olyan volt nevelése hogy *ab infantia Deum timere capit & crescens atate erexit etiam devotione*, A' mint Sz. Ersebeth életéről olvassuk, bősöjé-
től az Istent tanulta felni, és esztendeje számával szaparo-
dott és nevelkedet vele az Istenhez való áyitatossága: meg mutatta ezt, a' mikor még iffiabb idejének mint egy bim-
bojában eszendejét tökéletességével meszse-haladván, jof-
zágos cselekedeti virágjának illattyát annyira terjesztette, hogy mindyájan a' kik ismérték minden jónak meg ért gyümölcét tapasztalták benne.

Illyen mennyei áyitatosságnak fényességében öltöz-
vén azért a' mi Mariánk, férnek adatott Tekéntetes Méltóságos Groff BATTYANI KRISTOFF Uramnak: olyan nagy nemből, mély alázatos engedelmeség, és engedelmes alázatosság volt abban a' méltóságos személtésben; tudván hogy a' mint a' folium a' gyémantnak a' gyűrűben, a' zománcz az aranyban, az írott árnyék a' képekben nagyon ékekségére, úgy az alázatos engedelmeség a' nagy nemzetben *ex umbra magnitudo*. Még a' nap-is alacsonnak és kisednek látnak fel-
kelésében nagy árnyékokat viselven, de nem kisebb azzal fényességében mikor fel derülve látnak az egek magoságában. A' hold-is mikor alacsonb, akkor nagyobb, *maior quia humilior*. Ugy a' nagy nemzet meg-nem fogyatkozik nagyságában, képes alacsonságban magát viselven ama bölcs mondása szerént: *Quanto major es, humilia te in omnibus, & coram DEO invenies gratiam*. Mentül nagyobb vagy alázd meg magadat mindenekben, és az Isten előtt kedvet talál: illy ékeksé és tündöklővé tévén azért a' nagy nemzet az áyitatossággal, és engedelmes alázatossággal, minden jó erkölcsöt egyben foglalván, mint egy ki fogyhatatlan és apadhatatlan forrás kutból bővséges folyást vette Isten áldásnak.

Es a' többi között abban, kit az Istent felő és szerető
Es. 127. v. 5. embereknek régen ígért volt a' Királyi Profeta *Ecce sic benedictur homo, qui timet Dominum.* Így áldatik meg az ember, a' ki az Urat féli; tudni illik szerelmes szép magzatokkal, kik által nem külömben fénylett és fémlik ez a' tekintetes méltóságos Bottyáni ház, mint annyi csillaggal, ettől is a' naptul vőtt fényességgel *lumen ab uno.* Kik közül egyike, mely dicsőségesen fénylik egész országnak nagy öröme, nemzetünknek nagy vigasztalására, nem csak mi magunk szémléllyük; hanem az idegen nemzetek-is Fejedelmi és Herczegi Urak-is arrul nyilván-valo bizonytságot téstnek: a' másik-is ötödik esztendőben lépven, nem alacson reménységet nyuvt a' Tekintetes familiának, és az egész országnak az ő jövődő béli fényes kedéséről, Isten életben megtartván, meg-mutattya ki légyen az, a' ki oly nagy Atyátul és oly nagy Anyátul vőtt eredetet. Itt már tág mezőm nyilik mellyen meszsze futtathatnám mind elmémet, s' mind terjeszthetném bőven folyo szollásomat, ha vagy ennek bővségével érkezném, vagy anjannak sebesen futásával-el s' fel érhetném ennek a' Méltóságos Groffi Asz. szonyságnak a' szegényekhez, betegekhez, szűkölködőkhöz könyörülő szívének ki terjedett széles vőltát, és áradott mélységét; mivel a' könyörűletes irgalmaságot annyira szívében oltotta, hogy magának tulaydonáva tévén természeté vált, és vele született jósnak láczatott lenni: minden dicselkedés nélkül azt mondhatom Jobbal: gyermekem-től-fogva velem nevedekett a' könyörűlés, és az Anyám méhéből jött ki velem, hogy mint a' fel-keelő nap *non poscentibus offert* kéremés-nélkül is e' föld kerektségén ki terjeszsze szolgáló és jot tévő sugárit.

Job. 31. v.
18.

Serm. 36.

Ez bizonyára áldott kereskedés, és leg-hasznosabb kalmárkodás, a' hol a' kereskedés és kalmárkodás kívánt nyeresége a' menyország, úgy mond Szent Chrisologus: Adgy kenyeret, és vedd meg rayta a' paradicsomat, adgy kicfint és végy nagyot; adgy földit, és végy mennyeit; adgy

adgy el-mulandot, és végy örökké meg maradandot. Es a' mint bizonyított régeuten Salamon, hogy Istennek ád *Prov. 19. v. 1.* kölcsön a' ki könyörűl a' szegényen. Nem külömben mint a' mikor a' vizet kutbul meritik, mennél gyakrabban meritik, annál inkább jobbul; így az adakozo sokkal több jot várhat szűkölködőknek ki-osztogatott jovaibul, mint tárházban el reytett kincsekből. *hauriendo salubrior.* Hallyad erről Szent Ambrúst *tibi proficit quidquid inopi contuleris, tibi crescit quidquid in pauperes erogaveris.* Néked használ valamit nyuvtasz a' szűkölködőnek, te néked nevelkedik, valamit a' szegényeknek ki-osztasz.

De Nabu.
chod. c. 12.

Oh ha tudnátok és meg-ismélnétek édes Halgatoim ennek a' jósnak böcsűt, és Isten szine előtt-valo méltóságát, drágaságát, kedves-voltát! hogy azért azt meg-ismérjük és magunkal el-hitefsük; tegyük egy felől mind azoknak a' sok sanyaruságoknak szenvedésit a' kik pusztában laktak; azoknak minden fáratságit, a' kik e' világot igaz hűtnék világosságra vezették; minden kinokat és gyötrelmes csigázásokat, mellyeket az igaz hitért szenvedtek, véreket ki ontván életeknek fottával álhatatosságokat meg mutatták. Más felől helyheztesük azokat az adakozásokat táplálásokat, segítségeket, mellyeket könyörűletes irgalmaságbul szűkölködőknek nyuvtottak és osztogattak: kérdelek benneteket, mellyiket kedvelli, és dicséri inkább a' meg-tesztelt örök ige: mellyiket jutalmazza és koronázza előbb? magatokat meg-birállak édes Halgatoim. Az utolsó ítélet után a' midőn az igazakat a' gonoszoktul el-választja az ítélő biro azt vallyák az Evangelisták, hogy leg-elsőbben-is a' szegényeken könyörűlő adakozokat mindenek előtt szolittya: *venite benedicti Patris mei.* Jöyetek én Atyámnak áldottai; birjátok a' világ kezdetitől fogva néktek készitetett országot; miért? *survivi enim & dedisti mihi manducare &c.* mert eheztem, és ennem adtatok &c. de miért csak azokat dicséri, a' kik irgalmaságot cselekedtek? miért nem a' sanyarú pusztákban lakozo remeteket? miért nem vére-

Matt. 25.
v. 34.

véreket tékozlo Martyromokat: miért nem az Apostolo-
kat: tehát semmit sem szoll ártatlan Abelnek a' ki Attyafi-
ának irigységéből vérét ki adta: Semmit nem mond Noë
Patriarchának a' ki egy bárkában süllyedéstűll e' világot
meg-tartotta: Semmit Moysefnek, a' kitrombiták harfogá-
sára Isráel fiainak az Isten törvényét hirdette: Semmit Pé-
ternek, a' ki Meny-orfzagnak bírásáért fővel alá, s'-lábbal
fől feszítettetett. halgat azokrul, hanem egyedül kialtya:
esurivi, & dedisti manducare, nudus fui, & cooperuisti &c. mi o-
káért? mi végre? hanem hogy az elsőséget adná könyö-
rűleteffen adakozo irgalmaság joságának, és azt a' több jo-
ságos cselekedetet előtt meg-jutalmazná: vegyetek erről
Chrisologus Sz. Péter elmélkedését *Quod Abel passus sit, quod
servavit mundum Noë, quod Moyses legem tulit, quod Petrus cru-
cem resupinus ascendit, DEUS tacet, & hoc solum clamat quod come-
dit pauper. In caelo prima est esurientis annona. Prima stipendia pau-
peris tractantur in caelo, erogatio pauperis prima divinis scribitur in di-
urnis.* Hogy Abel szenvedett, hogy Noë e' világot meg-
tartotta, hogy Moysef a' törvényt hirdette, hogy Péter víz-
íza feszítettetett, azt el-halgattya az Isten, hanem csak azt
kiáltya leg-elsőbben hogy az éhező szegények tápláltat-
tak. Mennyeeknek országában első helyt foglal a' szegé-
nyek tapláló gabonája; leg-elsőbben is a' szegények zold-
gya főn forog, szűkölködőkkel tett joért valo fizetés min-
denek előtt menyei jedző könyvnek laistromában iratta-
tik. Ah melly jo részt választott magának a' mi Mariánk,
a' ki nem csak követte de gyakorlotta szegényeken-valo
könyörűletes adakozását! Nem de remélhetie ő is azt a'
jutalmat, mellyet készített az ítélő biro illyen joságot gya-
korlónak, melly el-nem vétetik tulle?

Genes. 24.

Ez alkalmatossággal jut nekem eszemben Abrahám
Patriarka szolgának okosága a' midőn el küldötte volna hogy
az ő fiának Isáknak feleséget keresne, de meg hagyá neki:
az, jo erkölcsű, ékes, okos, maga viselő s-áytatos legyen.
Meg indul Abrahám Szolgája, hánnya veti elméjét, gon-
dol-

dolkodik hol találja fel az ollyan tekelletességekkel fényés
kedő Személt: érkezik Mæopotamiában Nakor városá-
hoz tiz meg málhált tevékkel; akad egy kutra, a' hova a'
léányzok ki Szoktak menni viz meriteni, s-mondgya ma-
gába: Uram az én Uramnak Abrahámnak Istene kérlek
jóy ma előmbé és tégy irgalmaságot az én Urammal A-
brahámnal: imé én a' viz forras mellett, allok, és a' város
lokoinak léányi ki jőnek viz meriteni; azokáért a' léány-
zo a' kinek én mondandom haycsd meg a' vedredet hogy
igyam, és ő azt feleli: *bibe, quin & camelis tuis potum tribuam.*
igyal. sőt a' tevéidetis meg itatom, ő az *ipsa est quam prepa-
ravisti Dominus filio domini mei.* Ő az a' a' kit Isáknak a' te Szol-
gádnak készítettél. Még el sem végezte vala magában a'
szokat és imé a' Rebeka jó vala ki *puella decora nimis virgoque
dulcherrima.* Igen ékes léányzo és szépséges Szűz; kinállya
vizzel *bibe domine* Igyal Uram, sőt a' tevéidnekis meritek
vizet miglen mind igyanak. Allapodgyunk meg egy ke-
vesé halgatoim; kérdem Abraham Szolgáját nemde azt
haygta néked a' te Urad, hogy jo erkölcsű, okos, tisztés,
maga viselő, áytatos Személyt keress a' te Urad fiának?
ugy vagyon. Mikippen tehát te holott nemis lattad, is-
méd benne ezeket a' tekelletes joságokat! vagy lattam,
vagy nem, én arra nem haytok; de ugyan csak *ipsa est* ő az,
csendest kíván! *ipsa est.* okoslat kíván! *ipsa est.* tisztetst ki-
ván *ipsa est.* áytatost, és maga jo viselőt kíván! *ipsa.* Hon-
nét vészed eszedben hogy ollyan legyen! micfoda jelenése
mutattya ezeket! s-nem látatok a' midőn előmben jővén
Szomjuságomban el lankatt tagaimat viznek kinalásával
meg-vidámitotta, sőt Szomjuhoz barmaimatis meg itatta
ezzel mutatta meg könyörűlő irgalmas adakozását; elég
jel ez az ő ekeségének, tisztességének, áytatosságának &c.
mellyet fontolván elméjével Rupertus Apatur így Szoll:
*Credidit homo ille, quod ita explorata & hoc inditio deprehensa omnes
conditiones haberet.* El hitté magával Abrahám Szolgája, hogy

Ibidem

apud.
Michael
pag. 222

az ilyen jel és proba által nyilván a' több tökéletes jószágokrais akad, és benne foglaltatnak.

Mellyet mikor én bezzellek nem ugyan mutatoké reá az előttünk fekvő Tekéntetes Afzszonyságra, a' kinek tökéletes maga viselésének, jó erkölcsének, cselekedetinek, és más tündöklő példáinak sokaságát hogy magánossan elől ne számlállyam, az űdő sem engedi, reá segitt ayánlására és magasztalására egy szánakodo könyörűlése a' szegényeken; s-csak azt mondom *ipsa est* ő az, kívánod ayitatoságát! *ipsa est* maga jó viselését! *ipsa est* mert könyörűlt a' szegényen; és hogy ennek bizonyosságát másunnét ne vegyem teveled bizonyítok Méltóságos társával, a' ki ezeket benne bőven tapasztaltad: s-ha szabad kérdenem Méltóságos Groff Bottyáni Kristoff Uram, a' midőn örökös társul akartad magadnak el jedzeni Groff Palocfai Maria Afzszonyt, mi vezérlett arra? mi öntötte Szivedben azt a' nagy szeretetet! micfoda ielenés által kedvelted meg ezt a' sokféle jószágoknak tökéleteségével fel ékeflitetett Rebekát, Palocfai Mariát? nem de lattad benne cűráztni szökőkűdőkön könyörűlő irgalmaságnak viragját s-abbul ismèred meg, mint egy forrás kutbul ki folyo több jószáginak nevelkedő áradást: által lattad és jövendölted jószágos cselekedeti virágjának illatozo gyűmölcsét, a' mint hogy Rohonczy uyonna épített Ispítal-is arrul nyilván valo bizonságot téssen; sokszor maga asztalárul szegény kuldusokat táplálván, és szűköl ködöket segítvén.

Mit mondgyak az ő változhatatlā Istenhez valo áyitatoságáru? kiben annyira nevelkedett Istenhez valo buzgosága, hogy szívét, lelkét, testét, és minden érzekenséget az igaz hit, reménség és szeretet által kapcsolta az Istenhez, úgy hogy azt kiáltotta Szent Pállal: *Quis nos separabit à charitate Christi?* ki választ el minket a' Kristus szeretetétől! bizonyos vagyok, se halál, se élet, se udvari gyönyörűségim, se kényeségre-valo alkalmatoságim, se kényeségre-valo alkalmatoságim, se könnyű életemnek modgya, se

e' vi-

e' világ hízkelkedő biztatása, el-nem választhatnak engem az Isten szeretetétől. A' többi között nem utolsó volt az Istennek szeplőnelkül fogontatott szerelmes Sz. Annyához valo mondhatatlan buzgosága, kihez mint *ad Matrem pulchre dilectionis*. Az szép szeretet Annyához minden ügyében, a' mint leányi bizadalommal folyamodott, úgy Isten után mint leg erősebb tornyához, mint eleven kősziklájához, mint győzhetetlen paisához, mint e' világ tengere habiai között evezők vezető csillagához, s-bátorságosb partyához fietett; kinek tiszteletire Czelli alkalmatlan utazást-is, s-bőytölését-is fordította. Oh melly jó részt választott magának ez a' Groffi Afzszonyság e' nyavalyás életnek völgyében, nyomoruság vermében és undogság sárában, melly el-nem vétetik tülle! melly által gradicsot és laytorját készített magának mennyei örök életre, és boldogságra.

Mit mondgyak az ő titkon tartott és emberek szeme előtt el-reyttett lelki belső jószágirul? gyakorta valo áyitatos fohászokodásirul? egekre fel-emelt szemeinek és belső lelki indulatinak buzgo ástozásirul? mellyeket nem akarta nyilatkoztatni, hogy a' hivságos világnak dicsőségét ne halászná; de úgy nem titkolhatta, hogy az okos és Isten-felő egyházi, és némely világi személyek-is észre ne vették volna; mellyek szintén úgy fémlettek ő benne, mint déli űdőben a' napnak világoskodására fenyekednek a' csillagok, *Non cernuntur & adjunt*. Nem lattatnak a' napnak ki-térjesztett tündöklése miatt, de jelen vadnak.

Mit mondgyak a' ő békefésséges tűrésének nagy voltáru, úgy azokban a' dolgokban, mellyek akarattya ellen történtek, mint azokban mellyeket a' gonosz, irigy, és rágalmazonyelvek Szokktak okozni: mind ezekben úgy viselte magát mint a' szép tejér, tövislek között nevelkedő lilium, mellyet sértegethetik ugyan a' tövislek, de meg nem foythattyak, meg sem homályolthattyak nevelésében és fejérségében *nec suffocatur nec offuscatur*; úgy a' tökéletes Isten

felő

felő lelkeket' akár mi módon a' gonosz és irigy nyelvek mérges élelőségekkel sértegefsék, de tisztességekben, és jó hírekben cforbat nem eythetnek: akár mi képpen kissebbitésekre és meg homályosításokra igyekezzenek, de az ő fényes dűcsőségek' ékekségeket be nem mázolhatták; s ez az oka' miért annyira dicséri és magasztallja a' Szent Lélek az ő jegyessét Salamon énekes könyvében: *sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* Mint a' lilium a' tövissék között, úgy az én szerelmem a' léányok között; Mint ha azt mondaná Hugo Cardinál magyarázása szerint, bátorodgyál én szerelmem a' tövissék közöttis, mert sem a' szeretetnek malasztja, sem a' jó szagnak illattja, sem ékekségnek virágzása az én szerelmemben el nem fogy sem el nem vész tövisséknek sértegető és szorongató társalkodása miatt, *sed potius augmentatur*, hanem inkább nevelkedik, terjed és öregbedik. Avagy inkább úgy viselte magát az ellenkező dolgokban mint a' csillagok fémlenek eynek sötéttségében, *ut stella in caelo*, (a' mint Lipsius írja) *per ipsas tenebras fulgent, sic bonorum fama per obstantes calumniarum nubes.* Valamint hogy a' ragyago csillagok homályos éynek sötétsége által fenyekednek, úgy a' tekéletes és Isten felő lelkeknek jó hírek nevek, keresztül és ellenálló rágalmazoknak fekete felyhői által sötétlenek avagy inkább úgy viselte magát mint egy tengernek mélységéből ki álló erős kőszikla, melyet akár mi módon ostromolják tengernek fel háborodott hajjai, minden ütéseket, boszúfagokat, agyarkodásokat mozdulhatatlanul meg állja s' elszenvedi, *vincit ferendo*: úgy ez a' leg-jobb részt választó Aszszonyosság az ő dicsőségének és bátor szívének diadalját, boszuságok hajjainak békeséges tűrése és szenvedése által nyerte-el. Azért bizvást oda irhattuk *frustra nituntur*. haszontalanul dühösködnék és nyelveket élefitik a' gonoszak az igazak ellen, mert (: ezt-is melléje tehetjük :) *non apponent nocere Sz. Lélek biztatása szerint nihil proficiet inimicus in eo, & filius iniquitatis non apponet nocere ei*: semmit sem fog rayta az ellenség, és a' hamisság fia nem árthat néki.

Canz. 2.
N. 2.

In Canz. 2.

Justus Lipsius centuria ad Belgas Ep. 11.

Psal. 88.
N. 23.

Nem de mind ezekben leg-jobb részt választotté magának Groff PALOCZAI MARIA, a' ki az ő szívet Istennek szívéhez kapcsolván olly buzgossan és tüzesen kívánczolt az ő teremptőjéhez az ő halálos agyában Sz. Pállal *desiderium habens dissolvi & esse cum Christo*: Kívánván el válni a' testül, és Christussal lenni? Szomjuhozván e' nyomoruság verméből és undokság sárából meg-szabadulni, és Angyalokkal társalkodni; nem-is csudálom mert az ő élete Kristus volt, a' ki ő benne élt, és a' kinek ő élt, a' mint Szent Pál is mondotta: *Mihi vivere Christus est mori lucrum.* Mert a' halállal úgy mond meg-nem halok, él bennem az én életem Kristus; és a' halálom nyereség, mert ez a' nyomorult testem, a' halál testi; addig rab lelkem mig benne lakom; attul el-válasom, én szabadulásom. Tudván azt-is Szent Pállal *cum terrestis domus nostra dissolvatur*: hogy ha a' mi földi házunk, a' mellyben lakunk, el-bomol, hogy épülésünk vagyon az Istentől, nem kézzel csináltattatott örökké-való házunk mennyekben.

Es az ilyen kívánsága-után így szabadult-meg negyven négy esztendő korában e' nyomoruság verméből undokság sárából mindnyájunknak üdvösleges példát hagyván tökéletességgel tündöklő, fel-derült Istenes erkölcsfel-fenlő, minden dicséretes jokkal csillámlo, méltóságos, és Tekéntetes Groff PALOCZAI MARIA Aszszony, kinek mind a' méltóságos eleinek fenyességét, mind az ő tökéletes erkölcsinek sugárit el-fődte ugyan szemünk előtt a' halálnak szomoru fölője, és koporóban mint sötét éyben el-reytette; de az örökké valóságnak kincses tárházában téendő erkölcsinek fenyességét, szívünkben soha semmi halálos feledékétségnek homálya be nem fődi: mert mint a' napnak fenyessége, mikor a' holdtul a' földnek közben vetése által el-fogvatik és fogyatkozást szenved, de *nunquam totus deficit*. Soha éppen el-nem homályosíttatik, hanem nagy része fémlik: így ennek a' Méltóságos személynek jó tétéményi, a' mint nem voltanak közönségeffek, nem-is a' földi jók;

Philp. 1.
N. 21.

Rom. 2.
N. 24.

2. Cor. 5. 1.

di jokkal, világi erkölccel, alacfont, és mint egy a' föld színén jártanak hianossan: az ő rökéletes jó erkölccse országunkba nem lehetett el-titkolva, mint a' fenes nap a' magas égen.

El-temettető tehát te leg-jobb részt választó Tekéntetes PALOCZAI MARIA, és Izemünk elől el-reyteről, de úgy nem reytetől hogy réad ne akadhasunk, mert valamin a' földnek leg hafznoffabb gyümölcse a' buza, úgy el-nem temettethetik a' föld alatt-VALO mély veremben, hogy nap kelet előtt is gőzölgéséből réa ne akadhasunk: úgy téged soha senki el-nem földhet a' földel, hogy jó-szagos cselekedetidnek illatozó gőzölgése réad ne mutasson; *vivit post funera virtus*: él a' halál után-is a' jó tékéletes életnek hire neve.

De azon busulok itt, a' mit veszek eszemben, hogy nem csak az üdő, de e' fetétes koporsóban rekesztetett, és halálnak földhőjével bé-borittatott Méltóságos Groff PALOCZAI MARIA Afzszony int, hogy beszédemnek már véget vessék, mert maga akar szollani. Minek előtte azért (: maga szol! Tekéntetes Groffi Afzszony :) minek előtte azért tellyeségesen a' mély sirban szálljak, hozzád fordítom bucsuzó beszédemet édes szerelmes Uram Groff Battyáni Kristoff, és keseredett Szivemnek mély zogogási között vég bucsumat yészem tülled, arrul-is bocsánatot kérvén, a' mi-ben nem vétettem.

Meg-vallom keservesen esett természet szerént oly hirtelen tülled-VALO el válasom, kivel huzon négy esztendőig, kedves és nyájas, Csendes és Istenes életem, és Istennek áldása szerént-VALO lakásom volt, de te kénecs a' koporsóma, ott látod ezen két irást; *Fugiens abiit, & nemini parcit*. azaz, ez az emberi élet, jól lehet nyomorusággal és nyavalyákkal tellyes, a' mint magad is nyilván tapasztalod, *fugiens abiit*, szaladva és futva megyen mint a' sebes folyó viz: az halál pedig semmi renden lévő embereknek nem enged; de arra kérlek mind annyi sok nyavalyáidban, hogy bátrab-

ban

ban el-viselheffed, emlekezzél meg Sz. Pál Apostol mondásárul *momentaneum & leve tribulationis nostra aeternum gloria pondus operatur in nobis*: mert a' mi most a' mű háboruságunkban és és szenvedésünkben egy szempilantáig-VALO és könnyű, földötte igen fő modon a' dűcsőségnek örökké-VALO nagy voltát szerzi mi bennünk. Tülletek-is szerelmes gyermekim, vége vagyon immár itt e' világon az én ti hozzátok-VALÓ Anyai szeretetemnek, gond viselésémnek és daykálkodásomnak, de oly helyt választottam magamnak, a' honnét vigyázobb szemmel viselem gondotokat; ti azonban éllyetek Istennek, lelketeknek, országnak, hires familiának, dicsőségére, vigasztalo öröme, és gyarapodására. Tülletek szerelmes Uramnak hiv Nemzetes Udvara serege; tülletek nyájaskodo társaim és barátim, rokonim és szomszédim, szolgák és szolgálóim; de keserűséggel tellyes lévén szivem már nem szolhatok, sirban készülő, de titeket-is vár az örökké VALOSÁGNAK uta; úgy éllyetek hogy azon után ne ballyára hanem jobbjára igyekezzetek. Tülletek Dúnán innét lévő Tekéntetes Vármegyék, kivált-képpen tülled nemes Vas Vármegye; tülletek Méltóságos Urak, és Afzszonyok, Uri, fő, nemes és nemtelen rendek, kicsintül fogva nagyig, a' kik ez utolsó meg-hült tagiaimnak tiszteltire ide faradtatok, és magatok személyével meg-tiszteltetek, Istentül várván jutalmát, tüllem és az én feléjimtül hálá-adással VALO köszönetet; meg bocsáztatok emberi gyarolóságomnak; ti-is azonban azon legyetek, hogy példamra a' leg-jobb részt választászatok magatoknak.

Hová hadlak titeket felséges Isten ítélő széke előtt hiv procatorok, szoszolok, esedezők; titeket szolítlak, kiket e' világ meg-vét és meg-utál, de a' felséges Isten kedvell, sőt maga személyének köntösében öltöztet. Kicsodák azok: a' nyomorult, csónka, sánta, benna, vak, süket, beteges, úgygye fogyott, szűkölködő mezitelen, éhséggel halo koldusok, ti fel-ölletek esküvéssel mondgya a' Kristus: *Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis*. Bizony mondom néktek

Matt. 25.
7. 40.

valamit egynek ez az én legkisebbik atyámfiai közül cselekedetek, nekem cselekedtetek; a' szűkölködő szegények ezek a' procatorok, a' kik Istennek nevével veszik tölletek a' segítséget; hová hadlak azért titeket én procatorim? most Isten előtt én szoszoloim, jutalmazom, fizetöm? ki osztott kevés javacskaímnak dupplommal való meg terítőim? ne félljétek élnek táplálóitok meg emlékezvén Kristus

Matt. 5.

mondásáról: *beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur.* Bóldogok az irgalmasok, mert ők irgalmaságot nyernek. A' kiknek pedig tisztiben áll; fogjatok már vigyetek el híváságos család világnak szeme elől, mert nagy örömmel vártam *expectans expectari Dominum, & intendit mihi, eduxit me de lacu miseria & de luto facis* várván vártam az Urat, és figyelmeze réám, ki vön engem e' nyomoruság verméből és undokság sárából: *Et statuit supra petram pedes meos &c.* és a' kősziklára állatá lábaimat; Eddig ugyan abban a' Nemzetes kősziklában élődtem, a' mellyben szerelmes feriemnek oroszlánya, az az vigyázása gondomat viselte, és minden ellenkező inségtől szájában lévén fegyvere, oltalmazott; de már réa akadtam az eleven kősziklára a' Kristusra, fel állottam és ott le szegesztem lábaimat, kit annyira életemben ohaytottam, kivántam, szomjuhoztam, már birom, tartom,

Cant. 3. 4.

hozza ragaszkodom: *Inveni quem diligit anima mea, tenui eum nec dimittam.* Meg találtam, a' kit szeret az én lelkem, meg fogám őtet, el sem bocsátom örökkön örökké Amen.

